

Nazwa instytucji

Książnica Cieszyńska

Tytuł jednostki/Tytuł publikacji

Przedmiot prac delegacji polsko-czechosłowackiej

Liczba stron oryginału

44

Liczba plików skanów

45

Liczba plików publikacji

45

Sygnatura/numer zespołu

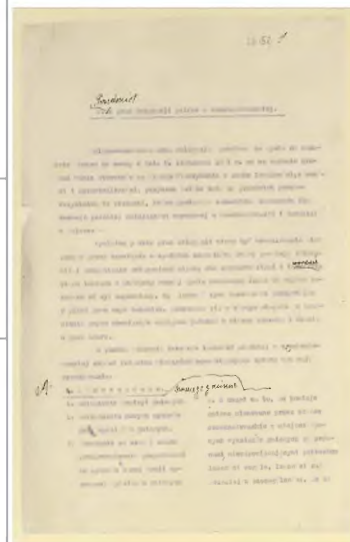
TR 028.052

Data wydania oryginału

Ok. 1921

Projekt/Sponsor digitalizacji

Dofinansowano ze środków WPR Kultura+

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.

NARODOWY
INSTYTUT
AUDIOWIZUALNY

KULTURA+

Digitalizacja

PrzedmiotPrac delegacji polsko - czeskosłowackiej.

Polsko-czeskosłowacka delegacja powołana do życia na zasadzie nekusu do umowy z dnia 5. listopada 19.1 r. ma za zadanie uregulowanie stosunków na Śląsku Cieszyńskim w duchu legalności, równości i sprawiedliwości, przy czem (ci) le będą za przedmiot przedewszystkiem te stosunki, które posiadają zasadnicze znaczenie dla rozwoju polskiej mniejszości narodowej w Czechosłowacji i czeskiej w Polsce. -

Wynikiem przeto prac delegacji winno być uregulowanie stosunków przez usunięcie wszystkich czynników, który powodują istnienie i pogłębianie antagonizmu między obu narodowościami i ~~tworzenie~~ ^{wzrost} stnu takiego w którymby rozwój życia narodowego ludności obydwu narodowości był zapewniony, by ludność tych narodowości korzystając z pełni praw obywatelskich, poczuwała się w równym stopniu o spełnienia swych obowiązków względem państwa w którym mieszka i dbania o jego dobro.

Z punktu widzenia interesów ludności polskiej w czeskosłowackiej części Księstwa Cieszyńskiego następujące sprawy wymagają uregulowania.

4. Samorządowe,*Homage gminne*

1. Zniesienie Komisji gminnych
2. Zarządzenie nowych wyborów ~~do~~ wydziałów gminnych.
3. Powołanie na czas i celem przeprowadzenia przygotowań ¹ do wyborów samej akcji wyborczej wydziałów gminnych

4. Z uwagi na to, że komisje gminne mianowane przez władze czeskosłowackie w miejsce dawnych wydziałów gminnych są organami nieodpowiadającymi potrzebom ludności wogóle, ludności zaś polskiej w szczególności, że są

3

w tym składzie jaki był z chwili
ustanowienia nowych komisji
przez władze czeskie.

4. Nowe wybrane Wydziały (Rady)

gminne będą mieć prawo sresu-
mowania uchwał powziętych przez
dotychczasowe Komisje administra-
cyjne, a gdyby z tego powodu oso-
by prywatne poniosły szkody po-
kryje państwo.

one czynnikami gwałtownej
ozechisacji kraju i niszczenia
wszystkiego co polskie. że na-
kładają na miejscową ludność
niesprawiedliwe ciężary podatko-
we, służące akoji wynarodowienia
ludności polskiej, że wreszcie
ludność polska jest pozbawiona
w obecnym zarządzie gminnym moż-
ności ochrony swoich interesów,
obecne Komisje gminne jako wykra-
cające w swej ogromnej więk-
szości przeciw istniejącym prze-
pisom o administracji gminnej
i § 134 konstytucji należą na-
tychmiast znieść z równoczesnem
zarządzeniem nowych wyborów.
B. Mając na uwadze, że obecne
Komisje gminne są nie są zdol-
ne do sprawiedliwego przepro-
wadzenia nowych wyborów, należy
przeprowadzenie to powierzyć
wydziałom gminnym w tym składzie
jaki był w chwili ustanowienia
nowych Komisji administracyj-
nych przez władze czeskie. Nie-
obecnych zastąpić ich odpowiedni
zastępcy, przytem będzie się
miło na względzie ówczesny
narodowościowy skład wydziałów
gminnych.

C. Kompetentne władze poli-

tyczne otrzymają stanowcze polecenia zachowania w stosunku do wyborów pełnej bezstronności, oraz starannego czuwania nad osobistym bezpieczeństwem ludności, wreszcie zapobieżenia wszelkim starciom i gwałtom jednej narodowości przeciw drugiej.

D. Z uwagi na to, że przez wiele uchwał dotychczasowych zarządowych Komisji gminnych utworzono nowe instytucje niepotrzebne dla ludności gminnej, względnie nadano nieskuszanie prawa i posady osobom pryw. tnm, a wskutek reasumpeji odnośnych uchwał mogą powstać szkody prywatne, które zawinili władze Państwa przez mianowanie tych Komisji, powinno Państwo te szkody wynagrodzić.

A. Z uwagi na to, że szereg urzędników administracyjnych i funkcjonariuszy publicznych, zwł. szereg urzędników starostw jest usposobiony wrogo względem narodowości polskiej, że urzędnicy ci w swem postępowaniu z ludnością, gwałtem postarowienia konstytucji czechosłowackiej^{te} przez ich stronnictwo postępowanie pogłębiają przepaść między ludnością polską

Handwritten initials

B Sprawy

II. Administracyjne i Personalne

1. Ukaranie, względnie usunięcie urzędników i funkcjonariuszy publicznych, winnych naruszenia ustaw lub niedbalstwa, które zagraża, lub zagrażało współżyciu narodowości polskiej i czechosłowackiej.

4

a czeskosłowacki. (konst. § 100, § 134) -
dla spokojnego ułożenia się stosunków
narodowościowych na Śląsku potrzebnem
jest, by osoby te na tutejszym terenie
nie działały, te które popełniły po-
ważniejsze wykroczenia i nadawcy so-
stały dla przykładu ukarane. I tak
przedewszystkiem

1. Dr. Haering, starosta we Frysztacie,
za odnawianie, prześladowanie pra-
wa, stronnictwo nieuczciwe względem
ludności polskiej, prześladowania spi-
sowe i inne.

2. Dr. Baron, przewodniczący Rady szkol-
nej krajowej w Opawie za swoje stano-
wisko wobec szkolnictwa polskiego i za
jawnie zdradzanie zamiarów wyłączenia
tego szkolnictwa.

3. Dr. Michalek, starosta w Czeskim Cie-
szynie, występował wrogo przeciw ludno-
ści polskiej w czasie spisu ludności,
nie uwzględniał przy wyznaczaniu Kom-
isji gminnych interesów ludności pol-
skiej.

4. Tietze, starszy kancelista Staro-
stwa we Frysztacie, za brutalne trak-
towanie bezrobotnych Polaków.

5. Demel, inspektor powiatowej zandar-
meryi we Frysztacie, za szykanowanie
i prześladowanie ludności polskiej, pro-
wokacyjne areszty.

5. Tietze, starszy kancelista Staro-
stwa we Frysztacie, za brutalne trak-
towanie bezrobotnych Polaków.

uzupełnić:

Ludność polska w opawie

B.
A. Uwzględnienie narodowości
polskiej w administracji
i sądownictwie

1.) Zamianowanie referentów Polaków przy Starostwach w Cieszyńsku, we Frysztaście i w Śląskiej Ostrawie i poczynienie wszelkich starań celem uzyskania kandydatów na te posady.

2.) W powiatach frysztańskim i cieszyńskim jako posiadających większość polską, oddanie kierownictwa a co najmniej zastępstwo w kierownictwie w ręce osób narodowości polskiej.

3.) Odbywanie rozpraw sądowych i administracyjnych, protokoło-

1.) Dla norm lnego i sprawiedliwego prowadzeni władzy administracyjnych i prawidłowego uregulowania stosunków ludności państwa, koniecznem jest, by urzędnicy nie tylko potrafili się porozumieć (nieraz z wielkimi trudnościami) z polską ludnością powiatu, lecz niezbędnem jest, aby potrafili oni przez odczucie ducha ludności wnikać w jej potrzeby. Podniesie się w ten sposób także zaufanie ludności do urzędu. Ponadto ludność polską łatwiej zniesie niejedno ostre zarządzenie, jeżeli będzie wiedziała o tem, że przy wydawaniu go czynnym był Polak.

B) Wielkie niezadowolenie wśród polskiej ludności wywołuje urzędowanie w języku

anie i doręczanie zawiadomień,
wywodów i uchwał w języku pol-
skim, dla ludności polskiej. Wol-
ność wnoszenia podań, skarg
i wszelkiego rodzaju pism do
wszystkich urzędów, władz w języ-
ku polskim.

4.) Publikowanie rozporządzeń,
pouczeń i innych ogłoszeń w po-
wiatach: frysztańskim, cieszyńskim
i śląsko-ostrowskim w języku pol-
skim.

5.) Zapewnienie swobody wyłączne-
go używania używania języka pol-
skiego w prywatnych ogłoszeniach,
na afiszach i tablicach firmowych.

6.) ~~Wzrost~~ Uwzględnianie ję-
zyka polskiego w przedst^{awian}ych
publicznych we wszystkich trzech
powiatach.

6
dla niej niezrozumiałym i budzi
wśród niej wrażenie, jakoby urzędnik,
lub sędzia, który nie włada jej ję-
zykiem, zawrze staż na stanowisku dla
niej wrogiem. Stan ten ze strony
urzędów i sądów ma charakter presji,
w następstwie czego zdarzają się
wypadki, że ludność polska z obawy
stara się swój język rodzinny przy-
stosować drogą wykształcenia do ję-
zyka urzędnika lub sędziego.

C.) Wbrew zasadom konstytucji ze-
szkodę dla ludności polskiej nie
znosi się na doręczanie jej różnych
pism urzędowych lub zawiadomień
jej inną drogą nie w języku polskim.

D.) Za używanie języka polskiego
w napisach i tablicach firmowych,
spotkała się ludność polska w liczn-
ych wypadkach z gwałtami i terrora-
mi, dążyło się to w niektórych gmi-
nach z górnego oostrowsko-karwińskie-
go.

E.) W urzędach i przedsiębiorstwach
państwowych, szczególnie na poczcie
i kolejach zakazywano funkcjonarju-
szom porozumiewania się w języku
polskim. Funkcjonariusze używający
języka polskiego, narażeni byli na
terror, wydalania ze służby, przenosze-
nia z okolic polskich do środowisk

*obojętne pod względem
językowym.*

7

7

no ci władza administracyjna
oh
winna przesłuchać zapodany przez
optanta (wiedk w. c) ze z oh ile
szolenia opcji dany obywatel uwa-
za się za obywatela tego państwa,
na którego dokonał wyboru.

4.) ^{wnioskach nielegalnych} Uznajcie ^{nielegalnych} i nie-
aprawiedliwych utrudnień czynio-
nych przez gminy i urzędy państwo-
we osobom obydwu narodowości, sta-
rającym się o obywatelstwo danej
gminy, przyczem zasada powyższa
p.3 b będzie tu miała ^{pełne} zasto-
sowanie.

5.) Surowy zakaz i karanie uza-
leśnienia praw obywatelskich od
przyznawania się do polskiej wzgl.
czeskiej narodowości, (posyłanie
dzieci do polskiej wzgl. czeskiej
szkoły i t.p.)

B III

Sprawy wolności prasy i stowarzy- szeń

1.) Zapewnienie swobodnego rozwo-
ju życia polskich towarzystw poli-
tycznych, oraz apolitycznych i rów-
ne traktowanie ich z czeskiemi.

2.) Przygotowanie ¹ jaknajrychlej-
sze przełożenie ciałom prawodaw-
czym do ^{uchwalenia} wypełnienia nowych ustaw

bezprawnie, uniemożliwia szolenie

opcji osobom, które zamieniając swo-
je miejsce zamieszkania na obszarze
śląska Cieszyńskiego nigdzie nie

mieszkali przez co najmniej 10 lat. ^{archiwum}
^{wydziału jur. Uniwersytetu w Krakowie}
^{na podstawie uch. R. Sejmiku austriackiego}

C.) Wiele osób nie może uzyskać wy-
maganego poświadczania o zameldowa-
niu, gdyż częstokroć zameldowanie by-
ło przećcozone, bądź z ich winy, bądź
z winy urzędu gminnego, w niektórych
z gminach księgi meldunkowe prowa-
dzone ^{by} niedbale i nieregularnie.

D.) Podobnie jak wymienione p. B

Ze strony gmin i urzędów państwowych
czynione są trudności w przedmiocie
uzyskania przynależności gminnej
w myśl ustawy o przynależności gmin-
nej. Prawie z reguły nadanie tej
przynależności uzależnia się od
przymuszania się petenta do narodo-
wości czeskiej, posyłania dzieci do
szkół czeskich i t.p.

a.) Bezprawnie zakazywały władze
cze. działalności politycznych stowa-
rzyszeń polskich, które za czasów
austriackich już istniały (Związek
ludowy, Związek śląskich katolików)
uzależniano z twierdzenie statutów
od spełnienia formalności niegodnych
z ustawą o stowarzyszeniach, a prze-
de wszystkim niezgodnych z duchem

o stowarzyszeniach i zgromadzeniach w duchu postępowym i demokratycznym.

3.) równe traktowanie prasy polskiej z prasą czeską pod względem prowadzenia censury i zapewnienia jej udziału w korzyściach z prasowych publikacji rządowych.

postępu i zasad demokratycznych.

(Sądanie wykroczenia kobiet z towarzystw politycznych i t.p.) podczas gdy czeskie stowarzyszenia polityczne rozwijają się bez przeszkód. Podobnie na ciężkie przeszkody natrafiano ze strony polskiej przy staraniu się o za twierdzenie stowarzyszeń apolitycznych

B.) Bezprawnie rozwiązano towarzystwa kulturalno-oświatowe, działające jeszcze za czasów austriackich na czeskiej części Śląska Cieszyńskiego (Związek chrześcijańskich robotników w Karwinie, oddziały "Sokoła" polskiego w różnych gminach, straż ogniowa w Rychwałdzie i t.p.).

C.) Prasa polska w Czechosłowacji narażona jest na częste szykany ze strony St. rostw, a szczególnie ze strony Starostwa we Fryszacie. Za artykuły tego samego typu i tonu drukowane bez przeszkód w gazetach czeskich, narażano polskie redakcje na konfiskaty i kary administracyjne.

Kary administracyjne.

1.) Przyjęcie zasady, że w dziedzinie stosowania kar administracyjnych społeczeństwo polskie na czeskiej części Śląska Cieszyńskiego nie będzie traktowane gorzej od społeczeństwa czeskiego.

a.) W następstwie spisu ludności ukarano wysokimi grzywnami (300 - 1500 Kč) a nawet aresztem bez zamiany na grzywnę osoby narodowości polskiej za agitację przy spisie ludności w szczególności za wypełnianie arkuszy spisowych innym osobom i to bezprawnie, wykracza-

9

2.) Zniesienie kar administracyjnych za czyny popełniane w czasie lub z okazji spisu ludności.

3.) Rewizja wszystkich dotychczasowych wywodów władz administracyjnych w sprawach karnych i zniesienie tych, które miały jakikolwiek podkład narodowy lub wydane były za czyny popełnione z pobudek narodowościowych.

22 1/3

ję z granic podstawowych zasad prawnych. Także inne kary administracyjne były stosowane względem ludności polskiej, przyozem wywołało to tem większe rozdrażnienie, że osoby n. rodow. ci. czeskiej ~~nie~~ podobne wypadki nie były pociągane do odpowiedzialności.

B.) Prasa polska była przedmiotem niezyczliwego traktowania jej przez p. Haeringa, starostę frysztackiego. stosowane względem niej przez bardzo surowe cenzury i konfiskaty za artykuły, które bezkarnie w zupełności w podobnej formie i podobnym tonie pojawiały się w prasie czeskiej, a narazona była na wysokie kary pieniężne i egzekucje.

C.) Nakładanie na ludność polską tak wysokich karnusiałoby doprowadzić osoby dotknięte przeważnie stanu robotniczego do ekonomicznej ruiny.

13. 8 10.
K. 4. Wydalenie z obszaru Państw obcych pod względem językowym.

czs. i sprawa opcji.

1.) Zaniechanie bezprawnego wydalania osób narodowości polskiej, zamieszkających na obszarze czs. i R.P., które bądź mają prawo opcji na rzecz jednego z zainteresowanych państw, bądź też posiadają prawo do nabycia obywatelstwa na podstawie obowiązujących ustaw i traktatów między-narodowych.

2.) Zrewidowanie tych wypadków wydalania, gdzie dotyczące osoby pragną powrócić do miejscowości, z której zostały wydalone, jakoteż umożliwienie powrotu i zapewnienie pobytu tym osobom, które zmu- czone były skutkiem gwałtów lub obaw przed nimi opuścić swoje miejsce zamieszkania.

3.) Przyjęcie zasad, że optujący nie potrzebuje wykazywać się za- pewnieniem przyjęcia do przyna- leżności gminnej, b) że do wyka- zania czasu zamieszkania w danej miejscowości Księstwa Cieszyńskie- go dopuszczalnym jest złożenie dowodu, nie tylko stwierdzenie i zameldowanie się, lecz także przez przeprowadzenie innego spo- sobu udowodnienia, w szczegól-

A.) Skutek dotychczasowych bez- prawnych i gwałtownych wydałań, opuściła znaczną ilość osób naro- do- wości polskiej obszar czeskosłowacki. wydalenia part rządy się od czasu do czasu i stosują się nie tylko do osób po- siadających obywatelstwo polskie, lecz i do tych, którzy posiadają pełne pra- wo do nabycia obywatelstwa czesko-sło- wackiego. Wiele osób musi do opuścić miejsce swojego zamieszkania, pozosta- wić na pastwę losu swój majątek ru- chomy i nieruchomy. Sprawiedliwość wymaga, by wydalenicy otrzymali wynagrodzenie za szkody poniesione wsku- tek bezprawnego wydalania.

B.) Starostwa powiatowe we Fryszacie i w Czeskiej Cieszynie domagają się od mających prawo opcji zupełnego for- malnego ostatecznego podania o uzy- skanie obywatelstwa czeskosłowackie- go. wobec tego zdania, optujący musi przedłożyć też poświadczenie ze strony gminy, że na wypadek nadania obywatel- stwa czeskosłowackiego, przyjęty zo- stanie do przynależności gminnej. Istnie- je Komisje zawiadowcze prawie z ro- guły oświadczenia tego odmawiają, i k- kolwiek w myśl istniejących ustaw są do podania takiego zapewnienia zobowią- zane, wymaganie powyższego zapewnienia

dalung uny st 7.

44.

B./ VI. Ruch graniczny.

1/ Zwrócenie uwagi na fakt, że ruch graniczny jest uregulowany tylko prowizorycznie, w sposób nieodpowiadający potrzebom ludności.

A./ Uregulowanie ruchu granicznego między Polską a Czechosłowacją winno być przedmiotem specjalnego układu między państwami, który uwzględniłby potrzeby ludności w dziedzinie komunikacji sąsiedzkiej. Chodzi tu głównie o potrzeby obustronnego rozszerzenia pasa granicznego, oraz o umożliwienie osobom mającym prawo do tych udogodnień, korzystania z przygranicznej komunikacji kolejowej.

I. Sprawy szkolne.

1. Natychmiastowe otwarcie tych szkół polskich, które po objęciu władzy czesko-słowackiej aż do ostatniej chwili zostały zniesione, z taką organizacją, jaką miały w czasie zniesienia, i oddanie im w zupełności inwentarza i budynków w tym stanie, jaki był w czasie zniesienia.

2. Takiemu samemu zwrotowi podlegają burzy i ochronki;

3. Utworzenie nowych szkół ludowych i wydziałowych polskich w miejscowościach tych, gdzie zgłosi się przepisana ustawa ilość dzieci polskich;

4. Utworzenie w czesko-słowackiej części Ks. Cieszyńskiego seminarjum nauczycielskiego z językiem wykładowym polskim, z którego by jedynie rekrutowano nauczycieli do polskich szkół.

5. Do tego czasu, nim ze wspomnianego pod 4 seminarjum nauczycielskiego wyjdą nauczyciele, należy uzupełniać braki z nauczycielami polaków, którzy skończyli seminarjum nauczycielskie w polskiej części

A./ Zniesieniu ze stratą dla stanu narodowości polskiej na Śląsku Cieszyńskim uległy:

I. publiczne szkoły wydziałowe w Dąbrowie i we Frysztaście;

II. publiczne szkoły ludowe

- 6 klasowa z 3 paralelk. w Dąbrowie
- 5 " z 1 paral. w Niem. Lutyni
- 3 " na Zbytkach w Niem. Lutyni
- 5 " w Polskiej Lutyni
- 3 " w Dziećmorowicach
- 2 " we Wierzniewicach
- 2 " w Zabłociu
- 4 " w Perembie
- 5 " w Rychnwałdzie p. kościele
- 5 " w Rychnwałdzie na Podlesiu
- 3 " w Pietwałdzie
- 6 " z 3 paral. w Michałkowicach

III. prywatne szkoły

- a/ ludowe:
 - czteroklasowa w Małych Koczynicach M. Szk.
 - dwuklasowa w Hermanicach M. Szk.
 - pięć " w Radwanicach M. Szk.
 - pięć " żeńska w Warwinie
- b/ dwuklasowa szkoła górnicza w Dąbrowie

IV. szkoły uzupełniające przemysłowe i inne

- 2 klasowa w Dąbrowie
- 2 " w Rychnwałdzie

Księstwa Cieszyńskiego.

6. Przywrócenie na posady w szkołach polskich wszystkich tych nauczycieli Polaków, którzy wydaleny zostali z posad po objęciu władzy czesko-słowackiej w Księstwie Cieszyńskim, lub nie zostali przez władzę czs. przyjęci.

7. Przyjęcie zasady, że wszyscy nauczyciele Polacy przyjęci do służby czesko-słowackiej przyjęci zostali w tym samym charakterze służbowym, jaki posiadali przed objęciem władzy czs.

8. Oddanie inspekcji szkół polskich w ręce fachowców, których narodowość i przekonanie narodowe polskie, nie podlegałyby żadnej kwestji.

9. Stworzenie dla polskich szkół w Czechosłowacji odrębnych wydziałów szkolnych powiatowych, składających się z członków narodowości polskiej.

10. Powołanie do Rady szkolnej krajowej w oparciu referentów i przedstawicieli ludności polskiej, którzyby w sprawach do-

2 klasowa w Michałkowicach,

szkoła gospodyń wiejskich w Orłowej M. Szk.

V. Burzy i ochronki:

Polska bursa Mac. Szkol. w Orłowej
Ochronka w Dąbrowie

" w Hermanicach M. Szk.

" w Radwanicach " "

" w Michałkowicach M. Szk.

" w Małym Kończycach M. Szk.

B./ Zredukowaniu uległy szkoły

polskie w miejscowościach:

Stonawa II z 4 kl. na 3 klas.

Szumbark z 5 " " 3 "

Datynie Dolne z 2 klas. na 1 klas.

Gnojnik z 2 " " 1 "

Trzanowice z 3 " " 2 "

Biedowice Dol.: zwinięto 1 paralel.

Trzyniec z 6 klas. na 3 klas.

z 10m oddzielenia 4 klasy i nowocześnie
Zniesienie szkół polskich

i zredukowanie szeregu klas nastąpiło wskutek bezprawnych uchwał

miejscowych Komisji zawiadowczych, złożonych z elementów wrogich narodowości polskiej, rekrutujących się głównie z agitatorów plebiscytowych, którzy nie uwzględniając narodowości mieszkańców

i woli rodziców, powzięli w formie uchwały wniosek o zamknięcie tych szkół i zamiany ich po największej

tychających szkolnictwa polskiego mieli głos decydujący.
11. Polecenie "Towarzystwa Nauczycieli Polaków" w Czeskim Cieszyńsku, utworzenie komisji, mającej za zadanie wydanie podręczników dla szkół polskich. Do czasu wydania tych podręczników należy używać podręczników polskich, które wyznaczy powyższa komisja.

12. Bezwarunkowa wolność wyboru szkół przez rodziców; surowe stosowanie kar za nadużywanie stanowiska urzędowego, groźby, popełnianie gwałtów lub nieprzeciwizywanie im w kierunku ograniczenia tej wolności.

części na szkoły czeskie, w mniejszej części na mieszkania prywatne. władze szkolne I. i II. instancji do wniosków tych się przychyliły, nie badając podstaw powziętych uchwał. Na rodziców, chcących wysłać dzieci do szkół polskiej i domagających się przywrócenia stanu dotychczasowego wywierano i wywiera się do ostatnich czasów terror i pręgę, nawet gwałtami czynnymi, wobec których władza okazała bezczynność. Gwałtów dopuszczano się na ludności polskiej a nawet na komisji urzędowej n.p. w polskiej Lutyni, w Dąbrowie i Poremby, gdzie w obecności starosty względnie urzędników Starostwa rodziców pobito i komisję rozpadziono, a polskiego inspektora znieważono słownie i czynnie. Wszystkie te gwałty uszły bezkarnie pomimo doniesienia do Prokuratury.

Wpisz do wszystkich zamkniętych szkół polskich zostały bezprawnie urzędowo przez komisarzy rządowych w tych gminach zakazane jeszcze przed formalnem zamknięciem danych szkół. Tam, gdzie mimo to kierownicy szkół wpiszy zarządzili, uniemożliwione je terorem i gwałtem /n.p. Niemiecka Lutynia, Polska Lutynia, Poremba, Dąbrowa/

U. Zabieranie prywatnych szkół i ochronek miały się z jakimkolwiek zasadami prawa i moralności.

D. Zamknięcie szkoły górniczej w Dąbrowie było ciosem wymierzonym przeciwko utrzymaniu się ludności polskiej na lepszych stanowiskach w górnictwie i obliczonym na osłabienie elementu polskiego w tej dziedzinie, w której pracuje znaczny odsetek ludności polskiej na Śląsku Cieszyńskim.

E. Przez zamknięcie i odebranie na cele ulokowania wojska i na mieszkania prywatne burzy Macierzy Szkolnej w Crłowej, usiłowane uniemożliwić kształcenie się w jedynym polskim zakładzie średnim w Czechosłowacji młodzieży, których rodzice mieszkają w większej odległości od tego zakładu gimnazjum realnego w Crłowej. W burzie tej wychowywało się 80 - 90 synów górników i robotników polskich.

F. Przez zamknięcie szkół gospodyń wiejskich w Crłowej odebrano jedyny zakład kształcący polską ludność rolniczą.

G. Przez dotychczas obowiązujący przepis ustawy szkolnej czech. z dnia 3.IV.1919 o zakładaniu szkół wydziałowych - § 2 - uniemożliwia się powstawanie takich zakładów polskich; należy przeto przepisu § 3 tej ustawy, co do wymaganej ilości

400 dzieci interpretować w ten sposób, że dzieci z obszaru o promieniu 4 km, muszą uczęszczać do szkoły w jednej gminie, lecz należy uwzględnić wszystkie szkoły w okolicy, zliczyć te dzieci, uczęszczające do szkół polskich, których rodzice mieszkają w obrębie 4 km od gminy, w której szkoła ma powstać, i sumę tę wziąć za miarodajną. Ludność polska domaga się ponadto korzystania z dobrodziejstw § 5 tej ustawy w tej samej mierze, jaka jest stosowana przy zakładaniu szkół wydziałowych czeskich /porównanie szkoły polskiej z czeską w Fryztlacie/.

H. Brak polskiego seminarjum nauczycielskiego w czeskiej części Księstwa Cieszyńskiego zagraża przyszłości szkolnictwa polskiego. Kurzy języka polskiego przy czeskim seminarjum nauczycielskim *Śląsk* Morawskiej Ostrawie nie mogą kształcić nauczycieli dla szkół polskich, gdyż jak żadną miarą ludność polska nie może pogodzić się z tem, by w szkołach polskich nauczycielami byli "Ślązakowcy", tak też nie mogą nauczycielami być osoby narodowości obcej. Co do przyjmowania nauczycieli z polskiej części Księstwa Cieszyńskiego, nie powinny istnieć jakiekolwiek obawy, gdyż wszyscy obecni nauczyciele polscy w czeskiej części Księstwa Cieszyńskiego są wychowankami seminarjum

nauczycielskiego w Cieszyńsku. Dodac należy, że jeszcze obecnie w tem seminarjum kształci się wielu kandydatów, pochodzących i przynależnych do czeskiej części Państwa Cieszyńskiego.

C. Wielu nauczycieli polskich nie zostało przyjętych na etat krajowy bez podania powodów; są to przeważnie osoby przynależne do gmin, przydzielonych do Czechosłowacji, a niektórzy z nich są dotychczas bez posady /n.p. Ks. Józef Kwiczala, katecheta, Karol Harosz, Karol Berger, Stanisław Maultz, nauczyciele we Fryszacie, i wielu innych/. Ludność polska domaga się przyjęcia na nowo tych wydalonych i nieprzyjętych nauczycieli polskich, którzy się zgłaszali i zgłoszą do służby czesko-słowackiej, a którym komisje dyscyplinarne, złożone z przedstawicieli władzy i z członków zamianowanych przez organizacje polskich nauczycieli /"Towarzystwo Nauczycieli polskich". w Czeskim Cieszyńsku/, nie udowodnią popełnienia czynu karygodnego lub też umyślnego zaniedbania obowiązków nauczycielskich.

J. Przy mianowaniu powiatowych inspektorów szkół polskich należy uwzględnić opinię wspomnianej organizacji polskich nauczycieli.

~~J~~ Dobro szkoły polskiej wymaga, by zarząd tej szkoły był w rękach polskich; odnosi się to w pierwszym względzie do zastępców powiatowych /powiatowe wydziały szkolne/; praktyka wykazała, że wydziałom obecnym zupełnie nie chodzi o dobro polskiej szkoły.

~~X~~ Interesy polskiego szkolnictwa powinny mieć również swoich przedstawicieli w kierowniczej instytucji: Radzie szkolnej krajowej w Opawie.

~~L~~ W interesy narodowości polskiej godzi fakt, że Rada szkolna krajowa poleciła opracowanie podręczników szkolnych dla szkół polskich "Ślązakowcom", a więc osobom, które nie tylko nie potrafią odczuć ducha polskości, lecz nawet źle władają językiem polskim.

Do opracowania podręczników przyzwoconych do stosunków miejscowych i do potrzeb kształcenia w duchu obywatelskim i narodowym dzieci polskich kompetentni są jedynie pedagodzy, których wskazuje zrządzenie nauczycieli polskich /"Towarzystwo nauczycieli polskich"/.

~~M~~ Prawie we wszystkich gminach wywierali czynniki urzędowe nacisk w tym kierunku, ażeby dzieci polskie wpisywano do szkoły czeskiej. Nacisk ten wywierano przez to, że odmawiano lub utrudniano załatwienie czynności urzędowych względem rodziców, pozostających, lub mających zamiar pozwać

dzieci do szkoły polskiej, /opcja,
świadeotwo przynależności, zasiłki woj-
skowe, kartki chlebowe, eksmisja z mie-
szkań, wydalania z pracy i z granic
państwa i inne/ grożono takim odmawia-
niem i utrudnianiem a obiecywano różne
szczególne udogodnienia tym, którzy po-
szła dzieci do szkoły czeskiej. Dopusz-
czano się nawet gwałtów na tych, którzy
zapisywali dzieci do szkoły polskiej.
Wolę rodziców ograniczano również w ten
sposób, że ze względu na urodzenie lub
pochodzenie rodziców, odmawiano im pra-
wa posyłania dzieci do szkoły polskiej.

II. Sprawy kościelne.

2. Prsywrocenie stanã z cza-
su przed objęciem przez
zarząd czechosłowacki
ślask Cieszyńskiego.

Portret na str. 21.

A. Gwałtowne zabranie kościołów pol-
skiej ludności katolickiej w Rychwał-
dzie, Radwanicach, Michałkowicach, w Dę-
browie, oraz kaplicy w Zabłociu i wy-
rugowanie języka polskiego i przywłasz-
czenie ich przez inne wyznania, były
w chwili ich zabrania aktem gwałtu pu-
blicznego, na który nie reagowały wła-
dze czechosłowackie, a ponadto groź-
ne postanowieniu konstytucji czechos-
łowackiej § 117, 121, 122.

B. ^w równie interesy polskiej ludności
katolickiej godziło

a) usunięcie proboszczów i wikarych
Polaków z kościołów i sprowadzenie na
ich miejsce administratorów i probosz-
czów czeskich, prowadzących akcję cze-
chizacji i rozwijających działalność
wroga ludności polskiej,

b) obsadzanie wakujących posad pro-
boszczów i wikarych w gminach polskich,
tam gdzie dotychczas duszpasterzami by-
li Polacy - przez księży czeskich.

C. Usuwanie księży Polaków dotyczy się
czystokreć wroga gwałtów, wszędzie zaś
z stosowywano terror,

(Wypadki w Rychwałdzie, Michałko-
wicach, w Dębrowie, w Niemieckiej Lu-
tyni, Mostach przy Jabłonkowie i Pło-
trowicach) mający na celu usunięcie
księdza.

Teror stosowano również do kościołów ewangelickich w Orłowej, w Będowicach i Ligocie Kameralnej.

jako postulat

1.) Wzrostom i ludności polskiej w języku polskim, wystawianie noty i innych dokumentów w języku polskim.

1. przywrócenie stanu, który był przed objęciem części Śląska Cieszyńskiego przez władze czeskosłowackie, w szczególności oddanie tych budynków kościelnych wysławcom religii rzymskokatolickiej, które odebrane im zostały na rzecz wyznania czesko-braterskiego. X

2. przywrócenie proboszczów Polaków na te probostwa, które przed objęciem tej ^{prowadzone w duchu narodowym} ~~władzy były zarządcami~~ ^{polskiej} ~~kościelnej~~ wreszcie przywrócenie języka polskiego przy nabożeństwie i kazaniach, tam gdzie to miało miejsce przed objęciem.

Kawa

Lokalizacja miast narodowych i niepodległości

np. Łepki - Łonki, - Karcin - Karcin
Ligota - Ligota, - Pol. Osława
na Śląsku Cieszyńskim

22. 7

Sprawy ekonomiczne

1./ Przyjęcie zasady, że żaden robotnik ani funkcjonariusz publiczny czy prywatny narodowości polskiej względnie czeskosłowackiej, nie może być pod względem możności i wolności pracy, udogodnień ekonomicznych opieki społecznej w szczególności zaś co do mieszkania i zaopatrzenia w żywność i t.d. gorzej traktowany od robotników czeskich

w Republice czeskosłowackiej

względnie polskich w Rzplitej
Polskiej.

w myśl obowiązujących statutów i ustaw.

2./ Tęsamą zasadę będzie się sto-
sować do robotników, których przyna-

6./ Zwrot bezprawie zabranych licencji
przemysłowych towarzystwom i osobom
prywatnym.

leżność państwowa nie jest jeszcze
definitywnie wyjaśniona, lub którzy

7./ równomierne traktowanie polskich
organizacji gospodarczych z czeskimi
pod względem politycznym, podatkowym;

W ostatnim wypadku o ile istnieje
międzypaństwowe zapewnienie wzajem-

8./ w sprawach udzielania koncesji, subwen-
cji i przydziałów rządowych.

ności w tych sprawach.

8./ Unikanie szykan podatkowych i nie

3./ Umożliwienie powrotu do pracy
wszystkim tym wydalonym bezprawnie
z pracy i mieszkań lub osobom któ-
re opuściły swoją pracę i mieszkanie
z obawy przed terorem i gwałtami,
a którzy pragną powrócić.

stosowanie podwójnego opodatkowania
osób prawnych i fizycznych, które
miało i może mieć miejsce wskutek
niszczonych już opłat podatkowych in-
nemu państwu w czasie przejściowym.

4./ Poczynienie starań sprawiedli-
wego uregulowania stosunków robot-
ników wynikających z przynależenia
ich do Kas chorych, Kas brackich,
zakładów i towarzystw ubezpiecze-
niowych i t.p. instytucji, zmienio-
nych skutkiem powstania nowych gra-
nic i z powodu zmiany miejsca pra-
cy.

9./ Wynagrodzenie instytucjom kredy-
towym strat poniesionych wskutek roz-
porządzenia Dyrekcji Skarbu w Opawie
z dnia 5/XI.1920, nakazującego prze-
liczyć wkładki oszczędnościowe i po-
życzki na walutę czeskosłowacką we-
dług różnych relacji zależnych od
różnych terminów i przy/pieszenie te-
go wynagrodzenia.

5./ Zniesienie ustanowionych Komii-
sji administracyjnych w kasach cho-
rych (i kasach brackich) i oddanie
zarządu w ręce dawnych zarządów
pochodzących z wyboru na czas aż
do przeprowadzenia nowych wyborów

24
Wrocław 16. 12. 24.

A/ Od czasu plebiscytu robotnicy narodowości polskiej byli upośledzeni pod względem możliwości pracowania i zarobkowania przez zarządy przedsiębiorstw ~~a zwłaszcza~~ ^{oprócz} przez rady robotnicze, które usuwały masami robotników narodowości polskiej przyjmując na ich miejsce robotników czeskich z innych części państwa.

3 W akcji tej brały udział nawet czynnik rządowe i tak "Ústřední paritní výbor republiky československé" w Praze, który w poszczególnych wypadkach wyraźnie zalecał wydalenie z pracy w pierwszym rzędzie robotników nie czeskich narodowości.

Wskutek takiej akcji jeszcze obecnie wiele robotników polaków w czeskiej części Śląska Cieszyńskiego jest bez pracy, pomimo tego, że po ich wydaleniu przyjęto wielką liczbę robotników narodowości czeskiej z innych powiatów. Łącznie z akcją wydalenia z pracy, wyrzucano niemiłosiernie z mieszkań rodziny ^a polaków; robiły to po części bojówki, które pod tym względem cieszyły się względnością ze strony władz.

Podobnie robotników polaków i ludność polską często narażano na liczne szykany wskutek działalności komisji mieszkaniowych, które starały się wszelkimi środkami umieścić w mieszkaniu polskiem Czecha świeżo przybyłego do Ks. Cieszyńskiego a nie uwzględniano wcale potrzeb

pod tym względem ludności polskiej.

Zdarzyły się wypadki. (Niem. Lutynia), gdzie odmawiano rodzinom robotniczym należących się im kart chlebowych zato, że posyłały dzieci do szkoły polskiej i przyznawały się do narodowości polskiej. Szczególnym terenem agitacji na korzyść narodowości czeskiej jest kolej i poczta gdzie sekują się w niebywały sposób robotników o przekonaniach polskich narodowości, wydala się ich ze służby i przenosi się ich na gorsze stanowiska.

B/ Najcięższą jest sytuacja tych robotników polskich, których przynależność państwowa jest niewyjaśniona: np. liczne są wypadki, że przedsiębiorstwa bez prawa wymagają zaświadczenia przynależności od osób, które były ze względów narodowościowych z fabryki wydalone, zaś urząd gminny również bezprawnie odmawia wydania papierów pragnąc się pozbyć osób narodowości polskiej.

C/ Wielka liczba robotników narodowości polskiej musiała wskutek groźb i gwałtów opuścić swoje miejsca pracy zostawiając nieraz rodzinę i krewnych a nawet majątek w czeskiej części Śląska Cieszyńskiego ; wypadki te wymagające natychmiastowego przeciwdziałania zdarzają się jeszcze obecnie.

D/ Stosunki wydanych i niechcących powrócić robotników z tytułu ich praw do wszelkiego rodzaju instytucji ubezpieczeniowych wymagają rychłego uregulowania gdyż od tego uregulowania zależy w wielkiej mierze ich byt, i ich przyszłość.

E/ Rozporządzenie ministerstwa opieki społecznej w Pradze z dn. 2/V.1920. L.1982/F/2 dotyczące wprowadzenia za-
 wiadowczych komisji w powiatowych ka-
 sach chorych jest nielegalnym gdyż
 miesza się w stosunki prywatne stowa-
 rzyseń i nie ma żadnych podstaw do
 wprowadzenia komisji ; z zarządzenia
 tego widoczna jest intencja czechizo-
 wania tych instytucji.

F/ Nadużywa się na cele czechizacji
 również władzy w sprawach przemysło-
 wych w ten sposób, że uzależnia się
 nadanie koncesji przemysłowych od sto-
 sunku do narodowości czeskiej peten-
 ta ; zdarzają się wypadki, że odbiera
 się polskim zrzeszeniom licencje i na-
 daje się je czeskim instytucjom (Trzy-
 niec), że uzależnia się nadanie konce-
 sji od przyjęcia do przedsiębiorstwa
 czeskich robotników i funkcjonariuszy.
 Ponadto czyni się osobom narodowości
 czeskiej jaknajwiększe udogodnienia
 w nabywaniu koncesji.

G/ Rządowe subwencje dla towarzystw i
 rolniczych i t.p. organizacji nie są
 równomiernie rozgłaszane a mianowicie
 uwzględnia się zawsze w pierwszym rzę-
 dzie organizacje czeskie, a polskie
 czyni się trudności i uzależnia się
 subwencje od spełnienia różnych nie-
 naturalnych warunków (n.p. żądanie po-
 łączenia się z organizacjami śląza-
 kowskimi).

H/ Zdarzają się wypadki, że instytucje
 polskie, które będąc do 28. lipca 1920.

r. pod zarządem władz polskich. Zapła-
ciły podatki Skarbowi Polskiemu, zosta-
ły obecnie przez skarbowość czeskosłow.
opodatkowane za r. 1919 i 1920.

I/ Według rozporządzenia dyrekcji skarbu
w Opawie z d. 5.XI.1920 zostały ustano-
wione trzy różne relacje, na podstawie
których miała nastąpić wypłata wkładok,
i spłata pożyczek, stosownie do terminu
wpłaty wkładok, względnie terminu zaciąg-
nięcia pożyczek, przyczem rząd czeskosłow.
zobowiązany był wyrównać ewentualne strac-
ty, powstałe wskutek nierównomiernego sto-
sunku wkładok do pożyczek, odcinając do po-
wyższych terminów.

Institucje, które niedogodnościami, wy-
nikającymi z tego zarządzenia zostały
dotknięte, są wyłącznie instytucje polskie,
należące przeważnie do zrzeszeń robotni-
czych i makroelnych. - Obecnie ponoszą one
skutkiem wspomnianego zarządzenia znacz-
ne szkody, a niejednej grozi ruina, od któ-
rej jedynie rychła, ustawowo zapewniona, po-
moc rządowa może je uchronić. -

S p i s l u d n o ś c i

- 1./ Zniesienie całego aktu spisu ludności w Ks. Cieszyńskim, przeprowadzonego w lutym 1921. i przeprowadzenie nowego spisu sprawiedliwego przy współudziale przedstawicieli wszystkich trzech narodowości.
- 2./ Do czasu przeprowadzenia nowego spisu traktowanie spisu z r. 1910. *za* miarodajny we wszystkich sprawach gdzie bierze się wgląd na narodowość i wyznanie ludności.
- 3./ Uznanie zasady, że przy spisie ludności, jak również we wszystkich sprawach urzędowych sami mieszkańcy mają rozstrzygać o przynależności ich do danej narodowości względnie wyznania i że nikt nie może być zmuszony przez władzę lub osobę trzecią do zaliczenia się do jakiegokolwiek narodowości lub wyznania.
- 4./ Niedopuszczanie do oznaczania narodowości "śląskiej" (śląsko-katowskiej), gdyż taka narodowość nie istnieje.

A/ Wszędzie na Śląsku do przeprowadzenia spisu ludności zostali zamianowani *czesi*, ponajwiększej części agitatorzy plebiscytowi; ci ~~musza~~ ^z musieli obietnicami i gróźbami ludność do podawania narodowości czeskiej, czesko-śląskiej, a w najgorszym wypadku śląskowskiej. Ponadto prześladowano tych, którzy pomimo tych obietnic i gróźb - podali narodowość polską. Prześladowanie odbywało się bądź przez gwałty i terror dokonywane przez bojówki czeskie, bądź przez szykanowanie ludności, popełnianie różnych czynów nielegalnych ze strony komisarzy rządowych, przez wzywanie do Starostwa i namawianie do zmiany narodowości ^{narodowości} zapożanego oznaczenia groźenie karami i wydalaniem wreszcie przez nowe kary administracyjne za najmniejsze uchylenie a w większości wypadków zupełnie bezpodstawne.

Władze czesko-śląskie pozwalały na agitację w wysokim stopniu ubliżającą narodowości polskiej, na korzyść Czechów, gdy tymczasem władze te tępiły zupełnie legalną agitację strony polskiej.

W ten sposób i z powodu pozwolenia oznaczenia narodowości "śląskiej" większość ludności polskiej zapisano zaliczono w wyniku spisowym do narodowości czeskiej.

B/ Zachodziły liczne wypadki, gdzie nie pozwolono obywatelom zaliczyć się do narodowości polskiej dlatego, że ktoś

z rodziców lub dalszych przodków u-
częszczał do szkoły morawskiej, po-
chodził z Moraw a nawet ze Śląska.
Postawiono przytem zasadę, że tylko ci
mogą zaliczyć się do narodowości pol-
skiej, którzy mogą wykazać swe pochodze-
nie z b.Galioji lub Królestwa.

po 5. 11. 1921 r.

28.52 / 1

Przedmiot prac delegacji polsko-czeskosłowackiej.

Polsko-czeskosłowacka delegacja powołana do życia na zasadzie aneksu do umowy z dnia 5. listopada 1921. r. ma za zadanie uregulowanie stosunków na Śląsku Cieszyńskim w duchu legalności, równości i sprawiedliwości, przyczem ścieżką będą za przedmiot przedewszystkiem te stosunki, które posiadają zasadnicze znaczenie dla rozwoju polskiej mniejszości narodowej w Czechosłowacji i czeskiej w Polsce. -

Wynikiem przeto prac delegacji winno być uregulowanie stosunków przez usunięcie wszystkich czynników, które powodują istnienie i pogłębianie antagonizmu między obu narodowościami i tworzenie stanu takiego, w którymby rozwój życia narodowego ludności obydwu narodowości był zapewniony, by ludność tych narodowości korzystając z pełni praw obywatelskich, poczuwała się w równym stopniu do spełnienia swych obowiązków względem państwa, w którym mieszka i dba o jego dobro.

A. Samorządowa - Komitety gminne.

1. Zniesienie Komisji gminnych.
2. Zarządzenia nowych wyborów do wydziałów gminnych.
3. Powołanie na czas i celem przeprowadzenia przygotowań do wyborów i samej akcji wyborczej wydziałów gminnych w tym składzie, jaki był z chwilą ustanowienia nowych komisji przez władze czeskie.
4. Nowo wybrane wydziały (rady) gminne będą miały prawo zrealizowania uchwał powziętych przez dotychczasową komisję administracyjną, a gdyby z tego powodu osoby prywatne poniosły szkody, pokryje je państwo.

A. Z uwagi na to, że komisje gminne mianowane przez władze czeskosłowackie w miejsce dawnych wydziałów gminnych są organami, nieodpowiadającymi potrzebom ludności wogóle, ludności zaś polskiej w szczególności, że są one czynnikami gwałtownej czechizacji kraju i niszczenia wszystkiego co polskie, że nakładają na miejscową ludność nieopracowaną ciężary podatkowe, służące akcji wynarodowienia ludności polskiej, że wreszcie ludność polska jest pozbawiona w obecnym zarządzie gminnym możności ochrony swoich interesów, obecne komisje gminne jako

28.52/2

wykraczając w swej ograniczonej wielkości przeciw istniejącym przepisom o administracji gminnej i § 134 konstytucji należały natychmiast znieść z równoczesnym zarządzeniem nowych wyborów.

B. Mając na uwadze, że obecne Komitety gminne nie są zdolne do sprawiedliwego przeprowadzenia nowych wyborów, należało przeprowadzenie to powierzyć wydziałom gminnym w tym składzie, jaki był w chwili ustanowienia nowych Komitetów administracyjnych przez władze czeskie. Nieobecnych zastąpić ich odpowiedni zastępcy, przytem będzie się miało na względzie ówczesny narodowościowy skład wydziałów gminnych.

C. Kompetentne władze polityczne otrzymają stanowcze polecenia zachowania w stosunku do wyborów pełnej bezstronności, oraz starannego czuwania nad osobistym bezpieczeństwem ludności, w szczególności zapobieżenia wszelkim starcom i gwałtom jednej narodowości przeciw drugiej.

D. Z uwagi na to, że przez wiele uchwał dotychczasowych zawiadawczych komitetów gminnych utworzone nowe instytucje niepotrzebne dla ludności gminnej, względnie nadano niesłusznie prawa i posady osobom prywatnym, a wskutek realizacji odnośnych uchwał mogą powstać szkody prywatne, które zwinily władze państwa przez mianowanie tych komitetów, powinno państwo te szkody wynagrodzić.

B. Sprawy administracyjne.

I. Personalne.

urzędników i funkcjonariuszy publicznych, winnych naruszenia ustaw lub niedbalstwa, które zagraża, lub zagrażało współżyciu narodowości polskiej i czeskiej.

A. Z uwagi na to, że szereg urzędników administracyjnych i funkcjonariuszy publicznych, zwłaszcza urzędników Starostw jest usposobiony wrogo względem narodowości polskiej, że urzędnicy ci w swym postępowaniu z ludnością, gwałcą postanowienia konstytucji czeskosłowackiej, że to przez ich stronnictwo postępowanie pogłębiają przepaść między ludnością polską a czeskosłowacką, (konst. § 106, § 134) - dla spokojnego ułożenia się stosunków narodowościowych na Śląsku potrzebnym jest by osoby te na tutejszym terytorjum nie działały, a te które popełniły poważniejsze wykroczenia i nadużycia zostały dla przykładu ukarane. I tak przedewszystkiem

1. Dr. Haering, starosta we Frysztaście, za ugnębiawiania, prześladowanie prawa, stronnictwo nieżydowski względem ludności polskiej, prześladowania episcopa i inne.

2. Dr. Baren, przewodniczący Rady szkolnej krajowej w Opawie za swoje stanowiska wobec szkolnictwa polskiego i za jawne zaradzanie zamiarów wytopienia tego szkolnictwa.

3. Dr. Michalek, starosta w Czeskim Cieszyźnie, występował wrogo przeciw ludności polskiej w czasie spisu ludności, nie uwzględniał przy wyznaczaniu Komisji gminnych interesów ludności polskiej.

4. Tietze, staroży kanceliarz Starostwa we Frysztaście, za brutalne traktowanie bezrobotnych Polaków.

5. Tihelka, naczelnik stacji w Roguminie, za prześladowanie robotników kolejowych Polaków, szczególnie podczas spisu ludności.

ści i groźenie wydaleniem za posyłanie dzieci do szkół polskich.

Ludność polska domaga się stanowczego usunięcia tych osób.

II. Uwzględnienie narodowości polskiej w administracji i sądownictwie.

1. Zamianowanie referentów Polskich przy Starostwach w Cieszyńsku, we Frysztaście i w Śląskiej Ostrawie i poczynienie wszelkich starań celem uzyskania kandydatów na te posady.

2. W powiatach frysztańskim i cieszyńskim jako posiadających większą część polską, oddanie kierownictwa a co najwyżej zastępowania w kierownictwie w ręce osób narodowości polskiej.

3. Odbywanie rozpraw sądowych i administracyjnych, protokołowanie i doręczanie zawiadomień, wywodów i uchwał w języku polskim, dla ludności polskiej. Wolność wnoszenia podań, skarg i wszelkiego rodzaju pism do wszystkich urzędów, władz w języku polskim.

4. Publikowanie rozporządzeń, pouczeń i innych ogłoszeń w powiatach: frysztańskim, cieszyńskim i śląsko-ostrawskim w języku polskim.

5. Zapewnienie swobody wyłącznego używania języka polskiego w ogłoszeniach prywatnych, na afiszach i tablicach firmowych.

A. Dla normalnego i sprawiedliwego prowadzenia władz administracyjnych i prawidłowego uregulowania stosunków ludności do państwa, koniecznym jest, by urzędnicy nie tylko potrafili porozumieć się z ludnością polską powiatu, lecz niejednym jest, aby potrafili oni przez odwołanie do ducha ludności wnikać w jej potrzeby. Podnieście się w ten sposób także zaufanie ludności do urzędów. Ponadto ludność polska łatwiej znieśnie niejedno ostry zarządzenie, jeżeli będzie wiedziała o tem, że przy wydawaniu go czynnym był Polak.

B. Wielkie niezadowolenie wśród ludności polskiej wywołuje urzędowanie w języku dla niej niezrozumiałym i budzi wśród niej wrażenie, jakoby urzędnik (n.p. sędzia), który nie włada jej językiem zawaze stał na stanowisku dla niej wrogim. Stan ten ze strony urzędów, sądów ma charakter przeziści, w następstwie czego zdarzają się wypadki, że ludność polska z obawy stara się swój język rodzinny przystosować drogą wykształcenia do języka urzędnika lub sędziego.

C. Wbrew zasadom konstytucji ze szkodą dla ludności polskiej nie zważa się na doręczanie jej różnych pism urzędowych lub zawiadamiania jej inną drogą nie w języku polskim.

D. Za używanie języka polskiego w napisach

źności gminnej, b) że do wykaza-
nia czasu zamieszkania w danej
miejscowości Królestwa Cieszyń-
skiego dopuszczalnym jest złoże-
nie dowodów, nie tylko przegatwie-
rzenie zameldowania się, lecz tak-
że przez przeprowadzenie innego spo-
sobu udowodnienia, w szczególności
władza administracyjna powinna
prześledzać podanych przez optanta
świadków, c) że z chwilą złożenia

optacji dany obywatel uważa się za obywatela z C. Wiele osób nie może uzyskać
tego państwa na rzecz którego do-
konał wyborów.

4. Usunięcie wszelkich nielegal-
nych i niesprawiedliwych utrudnień,
czynionych przez gminy i urzędy
państwowe osobom obu narodowości,
starającym się o przynależność do
danej gminy, przyczem zasada powy-
ższa punkt 3 B będzie tu miała su-
pełne zastosowanie.

5. Surowy zakaz i karanie uzale-
żnienia praw obywatelskich od przy-
znawania się do polskiej, wglębanie
czeskiej narodowości (posyłanie
dzieci do polskiej wzgl. czeskiej
szkoły i.t.p.)

IV.

Wolność prasy i stowarzyszeń.

1. Zapewnienie swobodnego rozwoju
życia polskich towarzystw poli-
tycznych, oraz apolitycznych i ró-
żne traktowanie ich z czeskiemi.
2. Przygotowanie i jaknajrychlejsze
przedłożenie ciałom prawodawczym

go przyjęty zestawienie do przynależności
gminnej. Istniejące komisje zawiadowcze
prawie z reguły podświadczania tego odma-
wiają, jakkolwiek w myśl istniejących u-
staw są do dania takiego zapewnienia zob-
owiązane; wymaganie powyższego zapewnienia
bezprawnie, uniemożliwia złożenie optacji
osobom, które zamieniając swoje miejsce za-
mieszkania na obczaszę Śląska Cieszyńskiego
go nigdzie nie mieszkali przez całe lat
dziesięć.

wymagane go podświadczania o zameldowaniu,
gdyż częstokroć zameldowanie było prze-
cięte, bądź z ich winy, bądź z winy urzędu
gminnego, w niektórych zaś gminach księ-
gi meldunkowe prowadzone są niedbale i
nierregularnie.

B. Ze strony gmin i urzędów państwowych
czynne są trudności w przedmiocie uzyska-
nia przynależności gminnej. Prawie z re-
guły nadanie tej przynależności uzale-
żnia się od przyznania się optanta do
narodowości czeskiej, posyłanie dzieci do
szkół czeskich i.t.p.

A. Bezprawnie zakazywały władze czeskie
działalności politycznych stowarzyszeń
polskich, które za czasów austriackich już
istniały (Związek ludowy, Związek ślą-
skich katolików), uzależniane zatwierdze-
nie statutów od spełnienia formalności
niezgodnych z ustawą o stowarzyszeniach

do uchwalenia nowych ustaw o stowarzyszeniach i zgromadzeniach w duchu postępowym i demokratycznym.

3. Równa traktowanie prasy polskiej z prasą czeską pod względem prowadzenia cenzury i zapewnienia jej udziału w korzyściach z prasowych publikacji eskady natrafiane ze strony publikacji rządowych.

a przedewszystkiem niezgodnych z duchem postępu i zasad demokratycznych. (śądanie wykreślenie kobiet z towarzystw politycznych i.t.p.) podczas gdy czeskie stowarzyszenia polityczne rozwijają się bez przeszkód. Podobnie na ciężkie przesady polskiej przy staraniu się o zatwierdzenie stowarzyszeń apolitycznych.

B. Bezprawnie rozwiązane towarzystwa kulturalno-oświatowe, działające jeszcze za czasów austriackich na czeskiej części Śląska Cieszyńskiego (Związek chrześcijańskich robotników w Karwinie, oddziały "Sokoła" polskiego w różnych gminach, straż ogniska w Rychwałdzie i.t.p.).

C. Prasa polska w Czechosłowacji narażona jest na częste cenzury ze strony Starostw, a szczególnie ze strony Starostwa w Frystatcie. Za artykuły tego samego typu i tonu drukowane bez przeszkód w gazetach czeskich, narażane polskie redakcje na konfiskaty i kary administracyjne.

V. Kary administracyjne.

1. Przyjęcie zasady, że w dziedzinie stosowania kar administracyjnych apolaczeństwo polskie na czeskiej części Śląska Cieszyńskiego nie będzie traktowane gorzej od społeczeństwa czeskiego.

2. Zniesienie kar administracyjnych za czyny popełnione w czasie lub z okazji spisu ludności.

3. Rewizja wszystkich dotych-

A. W następstwie spisu ludności ukarać na wysokim grzywnami (300 - 1500 Kč) a nawet aresztem bez samizny na grzywnę osoby narodowości polskiej za agitację przy spisie ludności, w szczególności zaś za wypełnianie arkuszy spisowych innym cechem i to bezprawnie, wykraczając z granic podstawowych zasad prawnych. Także inne kary administracyjne były stosowane względem ludności polskiej przyczem wywalało to ten większe rozdra-

czasowych wyroków władz administracyjnych w sprawach karnych i zniesienie tych, które miały jakikolwiek podkład narodowy lub wydane były za czyny popełnione z pobudek narodowościowych.

zniesienie, że osoby narodowości czeskiej w podobnych wypadkach nie były pociągane do odpowiedzialności.

B. Prasa polska była przedmiotem bardzo niedyszanego traktowania jej przez p. Haeringa, starostę fryztańskiego, stosowane względem niej bardzo surową cenzurę i konfiskaty za artykuły, które bezkarnie w zupełności w podobnej formie i podobnym tonie pojawiały się w prasie czeskiej, a nadto narażona była na wysokie kary pieniężne i egzekucje.

C. Nakładanie na ludność polską tak wysokich kar musiałoby doprowadzić osoby dotknięte przeważnie stanu robotniczego do ekonomicznej ruiny.

VI. Ruch graniczny.

1. Zwrócenie uwagi na fakt, że ruch graniczny jest uregulowany tylko przewizorycznie, w sposób nieodpowiadający potrzebom ludności.

A. Uregulowanie ruchu granicznego między Polską a Czechosłowacją winno być przedmiotem specjalnego układu między państwowego, który uwzględniłby potrzeby ludności w dziedzinie komunikacji sąsiedzkiej. Chodzi tu głównie o potrzeby obustronnego rozszerzenia pasa granicznego, oraz o umożliwienie osobom mającym prawo do tych udogodnień korzystania z pogranicznej komunikacji kolejowej.

C. Sprawy szkolne i kaducalne.

I. Szkolne.

1. Natychmiastowe otwarcie tych szkół polskich, które po objęciu władzy czechosłowackiej aż do ostatniej chwili zostały zniesione, z taką organizacją, jaką miały w czasie zniesienia i

A. Zniesienie ze stratą dla stanu narodowości polskiej na Śląsku Cieszyńskim uległy:

I. publiczne szkoły wydzielone w Dąbrowie

do ostatniej chwili zostały zniesione i we Fryztaście;

II. publiczne szkoły ludowe:

6 klasowa z 3 paralełk. w Dąbrowie

oddanie im w zupełności inwentarza i budynków w tym stanie, jaki był w czasie zniesienia.

2. Takiemu samemu zwrotowi podlegają burzy i ochronki.

3. Utworzenie nowych szkół ludowych i wydziałowych polskich w tych miejscowościach, gdzie zgłosi się przepisana ustawa ilość dzieci polskich;

4. Utworzenie w czeskosłowackiej części Ks. Cieszyńskiego seminarjum nauczycielskiego z językiem wykładowym polskim, z którego by jedynie rekrutowano nauczycieli do polskich szkół.

5. Do tego czasu, nim za wspomnianego pod 4 seminarjum nauczycielskiego wyjdą nauczyciele, należy uzupełniać braki nauczycielami Polakami, którzy skończyli seminarjum nauczycielskie w polskiej części Królestwa Cieszyńskiego.

6. Przywrócenie na posady w szkołach polskich wszystkich tych nauczycieli Polaków, którzy wydaleniem zostali z posad po objęciu władzy czeskosłowackiej w Królestwie Cieszyńskim, lub nie zostali przez władzę czes. przyjęci.

7. Przyjęcie zasady, że wszyscy nauczyciele Polacy przyjęci do służby czeskosłowackiej przyjęci zostali z tym samym charakterem służbowym, jaki posiadali

5 klasowa z 1 paral. w Niem. Lutyni

3 " na Zbytkaach w Niem. Lutyni

5 " w Polskiej Lutyni

3 " w Dziedkowiecach

2 " w Wierzniewicach

2 " w Zabłociu

4 " w Perzbie

5 " w Rychwałdzie p. Kościelne

5 " w Rychwałdzie na Podlesiu

3 " w Pletwałdzie

6 " z 3 paral. w Michałkowicach

III. prywatne szkoły:

a) ludowe:

4 klasowa w Małych Kończycach

2 " w Hermanicach M. Szk.

5 " w Radwanicach M. Szk.

5 " żeńska w Karwinie

b) 2 klasowa szkoła górnicza w Dąbrowie.

IV. szkoły uzupełniające przemysłowe

i inne

2 klasowa w Dąbrowie

2 " w Rychwałdzie

2 " w Michałkowicach,

szkoła gospodyń wiejskich w Orłowej M. Szk.

V. bursy i ochronki:

Polaka bursz Mac. Szkol. w Orłowej

Ochronka w Dąbrowie

" w Hermanicach M. Szk.

" w Radwanicach M. Szk.

" w Michałkowicach M. Szk.

" w Małych Kończycach M. Szk.

B. Zredukowaniu uległy szkoły polskie w miejscowościach:

Stonawa II z 4 kl. na 3 klas.

11 przed objęciem władzy etc.

8. Oddanie inspekcji szkół polskich w ręce fachowców, których naradawa i przekonanie naradawa polskie nie podlegałyby żadnej kwestji.

9. Stworzenie dla polskich szkół w Czechosłowacji odrębnych wydziałów szkolnych powiatowych, składających się z członków naradawa polskiej.

10. Powołanie do Rady szkolnej krajowej w Opawie referentów i przedstawicieli ludności polskiej, którzyby w sprawach dotyczących szkolnictwa polskiego mieli głos decydujący.

11. Polecenie "Towarzystwu Nauczycieli Polskich" w Czeskim Cieszynie utworzenia komisji, mającej za zadanie wydanie podręczników dla szkół polskich. Do czasu wydania tych podręczników należy używać podręczników polskich, które wyznaczy powyższa komisja.

12. Bezwarunkowa wolność wyboru szkoły przez rodziców; anulowanie kar za nadużywanie stanowiska urzędowego, groźby, popełnienie gwałtów lub nieprzeciwdziałania im w kierunku ograniczenia tej wolności.

Szumbark z 5 kl. na 3 klas.

Batynie Dolna z 2 kl. na 1 klas.

Gnejnik z 2 " " 1 "

Trzanowice z 3 " " 2 "

Błędowice Dol.: zwinęte i parabol.

Trzyniec z 6 klas. na 3 klas.

Orlewa odebrane 4 klasy i kancelarję.

Zniesienie szkół polskich i zrukoowanie szeregu klas nastąpiło w skutek bezprawnych uchwał miejscowych komitetów sędziowskich, złożonych z elementów wrogich naradawa polskiej, rekrutujących się głównie z agitatorów plebiacytowych, którzy nie uwzględniając naradawa mieszkańców i woli rodziców, powzięli w formie uchwały wnioski o zamknięcie tych szkół i zakłady ich po największej części na szkoły czeskie, w mniejszej części na mieszkania prywatne. Władza szkolna I. i II. instancji do wniosków tych się przychyliły, nie badając podstaw powziętych uchwał. Na rodziców, chcących wysłać dzieci do szkół polskich i domagających się przywrócenia stanu dotychczasowego wywierano i wywiera się do ostatnich czasów terror i presję, nawet gwałtami czynnymi, wobec których władza okazała bezczynność. Gwałtów dopuszczano się na ludność polską a nawet do komisji urzędowej n.p. w Polce Lutyni, w Dąbrowie i Porębie, gdzie w obecności starosty, wględnie urzędników starostwa, rodziców pobite i komisje rozpędzone, a polskiego inspektora znieważono słownie i czynnie. Wszystkie te gwałty uznać bezkarnie pomimo doniesie-

nie do Prokuraterji.

Wpisy do wszystkich zamkniętych szkół polskich zostały bezprawnie urządzone przez komisarzy rządowych w tych gminach zakazane jeszcze przed formalnem zamknięciem danych szkół. Tam, gdzie mimo to kierownicy szkół wpisy zarządzili, uniemożliwiono je terrorem i gwałtem (n.p. Wiewiecka Lutynia, Polaka Lutynia, Peręba, Dąbrowa).

C. Zabieranie prywatnych szkół i ochronek mija się z jakimkolwiek zasadami prawa i moralności.

D. Zamknięcie szkół górniczej w Dąbrowie było ciosem wymierzonym przeciwko utrzymaniu się ludności polskiej na lepszych stanowiskach w górnictwie i obciążenym na osłabienie elementu polskiego w tej dziedzinie, w której pracuje znaczny odsetek ludności polskiej na Śląsku Cieszyńskim.

E. Przez zamknięcie i odebranie na cele ulokowania wojska i na mieszkania prywatne buray Macierzy Szkolnej w Orłowej, uniemożliwiono kształcenie się w jedynym polskim zakładzie średnim w Czechosłowacji młodzieży, której rodzice nie szukają w większej odległości od tego zakładu gimnazjum realnego w Orłowej. W burze tej wychowywało się 80 - 90 synów górników i robotników polskich.

F. Przez zamknięcie szkół gospodyń wiejskich w Orłowej odebrano jedyny zakład kształcący polską ludność rolniczą.

G. Przez dotychczas obowiązujący przepis ustawy szkolnej cze. z dnia 3.IV.1919.

o zakładaniu szkół wydziałowych - § 3 - uniemożliwia się powstawanie takich zakładów polskich; nie należy przede wszystkim § 3 tej ustawy, co do wymaganej ilości 400 dzieci interpretować w ten sposób, że dzieci z obszaru o promieniu 4 km muszą uczęszczać do szkoły w jednej gminie, lecz należy uwzględnić wszystkie szkoły w okolicy, zliczyć te dzieci, uczęszczające do szkół polskich, których rodzice mieszkają w obrębie 4 km od gminy, w której szkoła ma powstać i sumę tę wziąć za miarodajną. Ludność polska domaga się ponadto korzystania z dobrodziejstw § 5 tej ustawy w tej samej mierze, jaka jest stosowana przy zakładaniu szkół wydziałowych czeskich (porównanie szkoły polskiej z czeską we Fryszacie).

H. Brak polskiego seminarjum nauczycielskiego w czeskiej części Królestwa Cieszyńskiego zagraża przetrwaniu szkolnictwa polskiego. Kurcy języka polskiego przy czeskim seminarjum nauczycielskim w Morawskiej Ostrawie nie mogą kształcić nauczycieli dla szkół polskich, gdyż jak żadną miarą ludność polska nie może pogodzić się z tem, by w szkołach polskich nauczycielami byli "Ślązakowcy", tak też nie mogą nauczycielami być osoby narodowości obcej. Co do przyjmowania nauczycieli z polskiej części Królestwa Cieszyńskiego, nie powinny wazyć obecni nauczyciele istnieć jakkolwiek obawy, gdyż w czeskiej części Kr. Cieszyńskiego są wychowankami seminarjum nauczycielskiego w Cieszynie. Dodad należy, że jeszcze obecnie w tem se-

minarjum kształcił się wielu kandydatów, pochodzących i przynależnych do czeskiej części Królestwa Cieszyńskiego.

I. Wielu nauczycieli polskich nie zostało przyjętych na etat krajowy bez podania powodów; są to przeważnie osoby przynależne do gmin, przydzielonych do Czechosłowacji, a niektórzy z nich są dotychczas bez posady (n.p. Ks. Józef Kwiczało, katecheta Karol Marosz, Karol Berger, Stanisław Kaultz, nauczyciele we Fryszacie i wielu innych). Ludność polska domaga się przyjęcia na nowo tych wydalonych i nieprzyjętych nauczycieli polskich, którzy się zgłaszali i zgłaszają do służby czechosłowackiej, a którym komisje dyscyplinarne, złożone z przedstawicieli władzy i z członków samianowanych przez organizacje polskich nauczycieli ("Towarzystwo Nauczycieli Polaków") w Czeskim Cieszynie, nie udowodniły popełnienia czynu karygodnego lub też umyślnego zapędzania obowiązków nauczycielskich. J. Przy mianowaniu powiatowych inspektorów szkół polskich należy uwzględniać opinię wspomnianej organizacji polskich nauczycieli.

K. Dobre szkoły polskiej wymaga, by zarząd tej szkoły był w rękach polskich; odnosi się to w pierwszym względzie do zastępców powiatowych (powiatowe Wydziały szkolne); praktyka wykazała, że wydziałom obecnym nie zupełnie nie chodzi o dobre polskiej szkoły.

Interesy polskiego szkolnictwa powinny mieć również swoich przedstawicieli w kierowniczej instytucji; Radzie szkolnej krajowej w Opawie.

L. W interesy narodowości polskiej godzi fakt, że Rada szkolna krajowa poleciła opracowanie podręczników szkolnych dla szkół polskich "Ślązakowcom", a więc osobom, które nie tylko nie potrafią odczuć ducha polskości, lecz nawet nie władają językiem polskim.

Do opracowania podręczników przytłaczających do stosunków miejscowych i do potrzeb kształcenia w duchu obywatelskim i narodowym dzieci polskich kompetentni są jedynie pedagodzy, których wakała przesłanie nauczycieli polskich ("Towarzystwo nauczycieli polskich").

M. Prawie we wszystkich gminach wywierały czynniki rządowe nacisk w tym kierunku, aby dzieci polskie wpisywane do szkół czeskiej. Nacisk ten wywierano przez to, że odzwalniano lub utrudniano załatwienie czynności urzędowych, względem rodziców, posyłających lub mających zamiar posyłać dzieci do szkół polskiej, (opieka, świadectwo przynależności, karniki wojskowe, kartki chlebowe, opiekunowie z niebezpieczeństw, wydalenia z pracy i z granic państwa i inne) grożono takim odzwalnianiem i utrudnianiem a obiecywano różne szeregowe udogodnienia tym, którzy poszli dzieci do szkół czeskiej. Dopuszczano się nawet gwałtów na tych, którzy zapisywali dzieci do szkół polskiej. Wola rodziców ograniczana w ten sposób, że ze względu na urodzenie lub pochodzenie rodziców, odzwalniano im posyłanie dzieci do szkół polskiej.

II. K o ś c i e l n o s ć .

Urządowanie z ludnością polską w języku polskim, wystawianie metryk i innych dokumentów w języku polskim.

2. Przywrócenie stanu, który był przed objęciem części Śląska Cieszyńskiego przez władze czesko-słowackie, w szczególności oddanie tych budynków kościelnych wyznawcom religii rzymsko-katolickiej, które odebrane im zostały na rzecz wyznania czesko-braterskiego.

3. Przywrócenie proboszczów Polaków na te probostwa, które przed objęciem tej władzy były prowadzone w duchu narodowości polskiej, a następnie przywrócenie języka ków z kościołów i wprowadzenie na ich języka polskiego przy nabożeństwach i kazaniach, tak gdzie to miało miejsce przed podziałem.

A. Gwałtowne zabranie kościołów polskiej ludności katolickiej w Rychwałdzie, Radwanicach, Michałkowicach, w Dąbrowie oraz kaplicy w Zabłociu, w rugowaniu języka polskiego i przywłaszczenie ich przez inną wyznania były w chwili ich zabrania aktem gwałtu publicznego, na który nie reagowały władze czesko-słowackie, a ponadto grożą omyłkowemu konstytucji czesko-słowackiej § 117, 121, 122.

B. Również w interesy ludności katolickiej godziło:

a) usunięcie proboszczów i wikarych Polaków z kościołów i wprowadzenie na ich miejsce administratorów i proboszczów czeskich, prowadzących akcję czesizacji i rozwijających działalność wśród ludności polskiej,

b) obsadzenie wakujących posad proboszczów i wikarych w gminach polskich, tam, gdzie dotychczas duszpasterzami byli Polacy - przez księży czeskich;

c) usuwanie księży Polaków odbywało się często wśród gwałtów, wazędzie zaś zastosowywano terror (wypadki w Rychwałdzie, Michałkowicach, Dąbrowie, Niem. Lutyń, Mostach przy Jabłonkowie i Piętrawicach), mający na celu usunięcie księdza.

Terror stosowany również do księży ewangelickich Orłowej, w Błędowicach i Ligotce Kameralnej.

Notatka:

Zakaz zmiany nazw gmin i miejscowości
n.p. Łąki = Louky, Karwina = Karvina,
Ligota = Lhota, Polska Ostrawa = Sle-
zka Ostrava.